

Bevindingen adviescommissie werkbijdrage kunstinitiatieven

Juli 2016

Na de grote belangstelling vorig jaar voor de Open Oproep Werkbijdrage Kunstinitiatieven is de commissie opnieuw enthousiast over de oogst van 71 aanvragen voor de tweede open oproep en het inzicht dat dit verschaft in het kunstenveld. Zij herkent net als bij de 150 aanvragen vorig jaar in de aanvragen het beeld dat werd beschreven in het onderzoek van Maaïke Lauwaert: *Initiatieven, onderzoek naar het Nederlandse initiatief in de beeldende kunst* (2014). Het is duidelijk dat de kleine initiatieven een belangrijke functie vervullen in de hedendaagse beeldende kunst, momenteel wordt het effect van de toegekende bijdragen in 2015 onderzocht. Ook de tweede oproep legt de bijzondere verscheidenheid aan initiatieven in Nederland bloot.

In de tweede oproep vroegen veel initiatieven aan die dat niet eerder deden. De initiatieven zijn in hun verscheidenheid en diverse wijze van opereren van grote waarde voor de dynamiek, de infrastructuur en spreiding van de beeldende kunst in Nederland. In de kunstinitiatieven manifesteren nieuwe ontwikkelingen zich voordat ze worden opgepikt door anderen en krijgen kunstenaars van alle leeftijden de gelegenheid te experimenteren, zich verder te ontwikkelen en hun werk (vaak voor het eerst) te tonen aan het publiek. Het zijn plekken waar vakgenoten met elkaar van gedachten wisselen over beeldende kunst, hun gedachten scherpen, hun kennis verdiepen en met elkaar een dialoog aangaan. De kracht van de initiatieven is de grote energie, vrijwillige mankracht en betrokkenheid waarmee alles wordt georganiseerd. Deze kleine organisaties kenmerken zich ook door hun wendbaarheid. Wordt een ruimte te duur of te bepalend, dan opereert de organisatie voortaan nomadisch of strijkt deze ergens anders neer. Is er behoefte aan verdieping van kennis over een bepaald thema, dan wordt daar een tentoonstelling of bijeenkomst over georganiseerd of werkt men samen met andere partijen, ook buiten de eigen discipline. Juist in dit opzicht vervullen de initiatieven dan ook een functie in de zoektocht naar innovatieve nieuwe samenwerkingsverbanden en -modellen.

Een aantal van de initiatieven is ontstaan vanuit ateliergebouwen waar ook tentoonstellingen en bijeenkomsten worden georganiseerd. Andere zijn nomadisch, digitaal, gericht op een specifiek genre of speciale subgroep of opereren juist interdisciplinair. Opvallend zijn de vele samenwerkingen met curatoren, collega's, andere beeldende kunstinstellingen, academies en de verbindingen die worden gezocht en gecreëerd, zowel fysiek als digitaal, nationaal en internationaal.

Het valt de commissie op dat meestal de eigen ideologie, de particuliere inzet in tijd en minimale financiële middelen de organisatie (financieel) draaiende houdt. Het netwerk rondom het initiatief is daarbij van groot belang. Soms is horeca in eigen huis een bescheiden bron van inkomsten of wordt middels de verhuur van ateliers middelen vrijgemaakt om tentoonstellingen te organiseren. Onder de gewenste besteding van de bijdragen vallen veelal praktische kosten zoals verbeteringen in de tentoonstellingsruimte, vervoer of technische ondersteuningsmiddelen. Aanvragers gaven daarnaast vaak aan de bijdrage te willen besteden aan het bereiken van grotere publieksgroepen, vaak door het professionaliseren van het communicatiebeleid en de online zichtbaarheid. Als besteding van de bijdrage worden veelvuldig honoraria voor met name kunstenaars maar ook curatoren en gastsprekers genoemd, na een lange periode van bevlogen en onbetaalde inzet. De volledig vrijwillige inzet en inzet van eigen beperkte middelen is echter in vele gevallen niet onbeperkt toepasbaar. De behoefte aan een vrij besteedbaar budget – die tevens naar voren kwam in het onderzoek van Lauwaert – wordt duidelijk onderschreven. De bijdrage wordt door aanvragers niet alleen omschreven als een oplossing van een financieel tekort, maar ook als erkenning voor ingezette energie en als krachtige impuls. Zo omschreef een van de aanvragers het effect van een bijdrage zelfs als 'een lucifer in een vat kerosine'.

De 71 ontvangen aanvragen waren verspreid over heel Nederland met een sterke concentratie in Noord -en Zuid Holland. Deze twee provincies waren gezamenlijk verantwoordelijk voor 45 aanvragen (ruim 63 procent), Amsterdam was bijzonder goed vertegenwoordigd met 21 aanvragen. Bij de beoordeling van de aanvragen heeft de commissie geprobeerd zoveel mogelijk rekening te houden met de spreiding over Nederland. De initiatieven waarover een positief advies is uitgebracht, zijn vrij goed gespreid over Nederland. Uitzondering is het noorden, waar het fonds relatief weinig aanvragen uit ontving. Ook de vorige commissie constateerde al dat in sommige steden of regio's de populatie kunstenaars groter is dan elders en de aanwezigheid van een kunstacademie lijkt hierin mede bepalend.

Een aantal aanvragen kreeg binnen het kader van de open oproep geen prioriteit omdat de aanvragen geen betrekking hadden op een kunstruimte of kunstenaarsinitiatief maar eerder op een specifiek project van een stichting of organisatie. In een aantal gevallen ontstegen de plannen de eigen beroepspraktijk van de desbetreffende kunstenaar of curator die de aanvraag deed onvoldoende. Ook werd aangevraagd door recent opgestarte initiatieven, waarbij soms een visie nog niet voldoende was ontplooid. Bij enkele initiatieven waren de inhoudelijke uitgangspunten nog niet voldoende ontwikkeld. Ook de mate waarin initiatieven hun werkwijze, keuzes en ingenomen positie inhoudelijk motiveerden, speelde een rol bij de afweging en besluitvorming. De combinatie van deze factoren samen met de spreiding en verwachte (duurzame) impuls van de bijdrage in onderlinge samenhang waren bepalend voor het advies van de commissie.

In bijna alle gevallen herkent de commissie een energiek, bevlogen en verbindend karakter in de initiatieven en de vele samenwerkingsvormen en activiteiten. Ze is positief verrast door de veelheid en breedte van de humuslaag van de Nederlandse kunstproductie. Gezien het beperkte budget heeft zij scherpe keuzes moeten maken. Ook onder de niet toegekende aanvragen ziet de commissie initiatieven die voor het Nederlandse veld van belang zijn en met hun programma bijdragen aan het discours over hedendaagse kunst. Het niet toekennen van een bijdrage betekent dan ook niet dat deze initiatieven niet van belang zijn, of kunnen worden. Naar het oordeel van de adviescommissie voldoen deze initiatieven echter in mindere mate aan de criteria voor de bijdrage dan die van andere aanvragers. De commissie hoopt dan ook dat deze bijdrage wordt voortgezet en deze initiatieven in de toekomst opnieuw kunnen aanvragen.